

Робоча програма дисципліни «Історія української культури»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

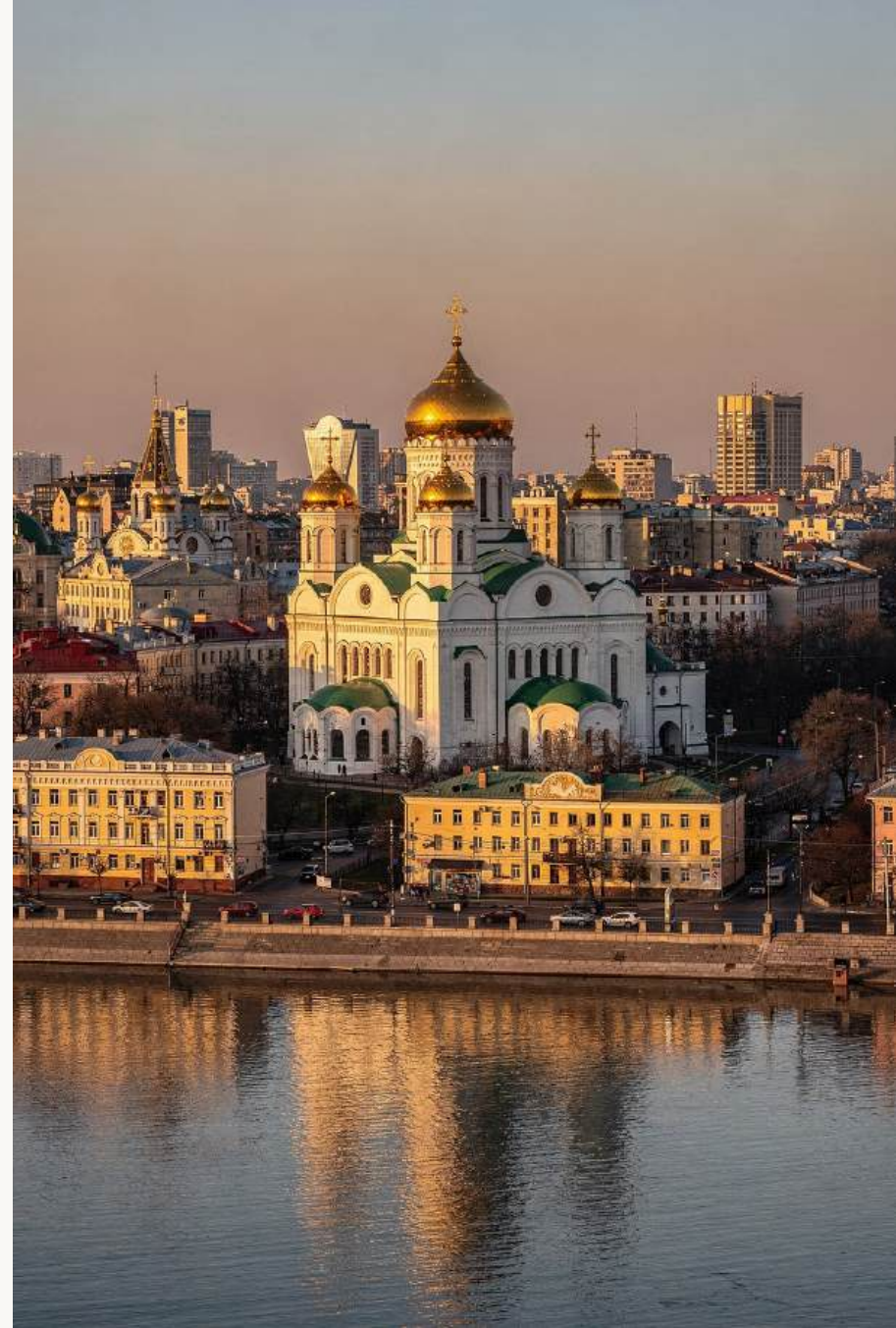
Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу



Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Історія української культури

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Лекції: 30 годин · **Практики:** 30 годин · **СРС:** 60 годин

Призначення дисципліни

Дисципліна «Історія української культури» формує у студентів системне розуміння розвитку матеріальної і духовної культури українського народу від найдавніших часів до сьогодення. Курс охоплює ключові явища та процеси вітчизняної культури — мистецтво, архітектуру, літературу, музику, театр, освіту, науку, народні традиції — у їх взаємозв'язку з суспільно-політичними подіями.

Дисципліна є обов'язковою для підготовки бакалаврів зі спеціальності «Комп'ютерна інженерія» та забезпечує формування загальних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою. Вона сприяє формуванню національної ідентичності, естетичного смаку та усвідомлення культурних цінностей українського народу.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання культурологічної інформації: виявлення закономірностей розвитку культури, порівняння культурних епох, формування обґрунтованих висновків про значення культурних явищ.

Комунікація

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко пояснювати культурні явища та процеси, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати реферати, есе та аналітичні записки про здобутки вітчизняної культури.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, презентацій і дослідницьких проектів з культурної спадщини України.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність та готовність працювати в команді під час групового аналізу культурних кейсів, обговорення дискусійних питань вітчизняної культури та спільного пошуку рішень у проектній діяльності.

Студент повинен вміти: аналізувати культурологічну, мистецтвознавчу та джерельну інформацію; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Аналіз культурних джерел та артефактів

Здатність аналізувати культурні джерела, пам'ятки мистецтва, архітектури та літератури: виявляти їх художні особливості, оцінювати культурно-історичне значення, порівнювати різні інтерпретації

Розуміння культурного розвитку України

Розуміння сутності та закономірностей культурно-історичного розвитку України, її місця у світовій та європейській цивілізації. Знання ключових культурних пам'яток, мистецьких явищ і постатей від найдавніших часів до сьогодення

Нормативно-правова база культурної спадщини

Орієнтування в нормативно-правовій базі у сфері охорони культурної спадщини, музейної та архівної справи; використання наукових та інформаційних джерел для формування обґрунтованих висновків щодо культурного розвитку України

Культурна ідентичність та суспільство

Знання основ формування української культурної ідентичності, народних традицій, звичаїв, обрядовості та їх ролі у збереженні національної самосвідомості. Розуміння зв'язку між культурними процесами минулого і сучасністю

Результати навчання

01

Пояснення культурологічних категорій

Пояснювати сутність ключових понять і явищ: культура, субкультура, народна творчість, фольклор, мистецький стиль, культурна ідентичність, нематеріальна спадщина, меценатство, культурна дипломатія.

03

Аналіз культурних явищ та постатей

Аналізувати ключові культурні явища та діяльність видатних постатей вітчизняної культури для виявлення їх значення та впливу на подальший розвиток культури та мистецтва України.

02

Характеристика культурних епох та процесів

Характеризувати основні культурні епохи та мистецькі процеси в Україні, застосовувати методи порівняльного та хронологічного аналізу, визначати тенденції культурного розвитку та робити висновки.

04

Робота з культурологічними джерелами

Орієнтуватися в науковій та джерельній базі з історії культури України; використовувати наукові та інформаційні ресурси для підготовки обґрунтованих аналітичних матеріалів про культурну спадщину.

Витоки та середньовічна культура України

1

Тема 1.1

Культура найдавніших часів та слов'янська культура на теренах України

2

Тема 1.2

Культура Київської Русі: писемність, архітектура, мистецтво, освіта

3

Тема 1.3

Культура Галицько-Волинської держави та литовсько-польської доби

4

Тема 1.4

Культура козацької доби: Запорізька Січ, бароко, освіта, книгодрукування

Культура найдавніших часів та слов'янська культура

Лекційний матеріал (2 год.)

Лекція 1: Поняття «культура» та предмет дисципліни. Трипільська культура: орнаментика, кераміка, архітектура, світогляд. Культура кіммерійців, скіфів, сарматів: звіриний стиль, ювелірне мистецтво. Грецькі міста-колонії: архітектура, скульптура, розпис.

Слов'янська культура: усна народна творчість, обрядовість, язичницькі вірування, декоративно-прикладне мистецтво. Прадавня символіка у вишивці та різьбленні. Передумови формування середньовічної культури.

Ключові питання лекції

- Трипільська культура та її роль у формуванні культурної ідентичності
- Скіфський звіриний стиль як унікальне мистецьке явище
- Грецька колонізація та її культурний вплив на регіон
- Народна обрядовість та усна творчість праслов'ян
- Архаїчна символіка в українській народній культурі

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання порівняльної таблиці «Культури давнього населення України: Трипілля, скіфи, греки» за критеріями (мистецтво, архітектура, вірування, побут).

Завдання 2. Кейс: аналіз трипільської орнаментики як системи символів та її зв'язок з народним мистецтвом. Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання підручника: Шейко В. М., Тишевська Л. Г. «Історія української культури» — розділ «Витоки»
- Підготовка реферату: «Трипільська культура: мистецтво та символіка»
- Аналіз слов'янської народної обрядовості: календарні свята та їх культурний зміст

☐ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати давні культури на теренах України, пояснювати особливості слов'янської народної культури та її значення для формування вітчизняної традиції.

Культура Київської Русі

1

Прийняття християнства

988 р. — Хрещення Русі. Візантійський вплив на архітектуру, іконопис, літературу та освіту.

2

Розквіт культури

XI–XII ст. — Собор Святої Софії, Лаврська лавра, «Повість минулих літ», «Слово о полку Ігоревім».

3

Освіта і писемність

Школи при монастирях, книгописання, берестяні грамоти, розвиток літописання та ораторського мистецтва.

4

Занепад і спадок

Монгольська навала 1240 р. Знищення культурних центрів. Збереження традицій у Галицько-Волинській державі.

Лекційний матеріал (2 год.)

Вплив прийняття християнства на розвиток культури Київської Русі. Архітектура: Десятинна церква, Собор Святої Софії, Успенський собор Печерської лаври. Іконопис, мозаїка, фреска. Перші школи та бібліотеки. Ярослав Мудрий як меценат. Літописання: «Повість минулих літ» Нестора. «Слово о полку Ігоревім». Берестяні грамоти. Прикладне мистецтво: ювелірство, перегородчата емаль.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Візуальний аналіз пам'яток архітектури і мистецтва Київської Русі; дискусія «Собор Святої Софії як символ культури Київської Русі»; порівняльна характеристика візантійського і давньоруського стилів у іконописі.

СРС: Опрацювання: Грицак Я. «Подолати минуле: глобальна Україна та відповідальність перед історією» (2023); підготовка аналітичної записки «Роль Ярослава Мудрого в культурному розвитку Київської Русі».

Культура литовсько-польської доби та козацького бароко

Тема 1.3 — Галицько-Волинська та литовсько-польська доба (Лекція 3, 2 год.)

Галицько-Волинська культура як спадкоємець традицій Київської Русі: архітектура, літописання, ювелірне мистецтво. Культура українських земель у XIV–XVI ст.: Острозький культурний осередок, перші друкарні. Іван Федоров і початок книгодрукування. Братські школи. Острозька академія. Полемічна література: Іван Вишенський. Берестейська унія та її культурні наслідки.

Практика (2 год.): Аналіз діяльності Острозького культурного осередку; дискусія «Іван Федоров і початок книгодрукування в Україні»; складання схеми «Культурні центри українських земель XIV–XVI ст.».

СРС (7 год.): Опрацювання: Попович М. В. «Нарис історії культури України» (перевид. 2023); підготовка реферату «Острозька академія як перший вищий навчальний заклад України».

Тема 1.4 — Культура козацької доби (Лекція 4, 2 год.)

Козацьке бароко як унікальний культурний феномен: архітектура церков і монастирів, декоративне мистецтво. Могилянська академія (1632) — центр освіти і науки. Петро Могила. Розвиток козацького літописання: «Літопис Самовидця», «Літопис Граб'янки». Музична культура: канти, думи, козацькі пісні. Іван Мазепа як меценат культури. Роль Запорізької Січі у збереженні народних традицій.

Практика (2 год.): Візуальний аналіз пам'яток козацького бароко; дискусія «Козацька культура і формування національної ідентичності»; аналіз музичних традицій козацтва.

СРС (7 год.): Опрацювання: Шейко В. М. «Культура України в добу глобалізації» (2022); підготовка аналітичної записки «Козацьке бароко: особливості стилю та значення для вітчизняної архітектури».

Українська культура XIX — початку XX ст.: відродження і модерн

Тема 2.1

Українське національно-культурне відродження XIX ст.
Харківська школа романтиків. Тарас Шевченко.

Тема 2.2

Розвиток літератури, театру та музики в другій половині XIX ст.
Іван Франко, Леся Українка, Микола Лисенко.

Тема 2.3

Українська культура в добу революції та «Розстріляного відродження» (1917–1933).

Тема 2.4

Культура УРСР у 1930–1950-х рр.: соціалістичний реалізм, репресії, збереження традицій.

Українське культурне відродження XIX ст.

Лекційний матеріал (2 год.)

Поняття «національно-культурне відродження». Харківська школа романтиків: П. Гулак-Артемовський, Г. Квітка-Основ'яненко, І. Срезневський. «Енеїда» І. Котляревського як перший твір нової української літератури. Тарас Шевченко: «Кобзар» як культурна програма нації, живопис Шевченка, заслання. Кирило-Мефодіївське братство: культурна програма. Михайло Грушевський і наукова концепція культурного розвитку України. Емський указ 1876 р. та культурні наслідки.

Ключові питання

- Харківська школа романтиків: ідеї та культурне значення
- Тарас Шевченко як символ національного культурного відродження
- Роль інтелігенції у формуванні культурної ідентичності
- Репресивна культурна політика Російської імперії щодо України
- Громадівський рух та його культурна діяльність

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз «Кобзаря» Шевченка як культурної програми нації: теми, образи, мова.

Завдання 2. Кейс: «Тарас Шевченко як художник і поет — єдність культурних образів». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Грицак Я. «Подолати минуле: глобальна Україна та відповідальність перед історією» (2023) — розділ «Культурне відродження»
- Підготовка реферату: «Роль Тараса Шевченка у формуванні національної культурної ідентичності»
- Аналіз Емського указу 1876 р. та його наслідків для розвитку української культури і мови

 **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати етапи культурного відродження, оцінювати роль видатних діячів у формуванні національної культури.

Розвиток літератури, театру та музики (друга половина XIX ст.)

Лекційний матеріал (2 год.)

Розвиток української літератури: Іван Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Михайло Коцюбинський. Іван Франко — «Каменярь», «Захар Беркут»: творчість як культурний феномен. Леся Українка — «Лісова пісня», драматична поема, модерністичний пошук. Становлення українського театру: Марко Кропивницький, Михайло Старицький, труп Саксаганського. Музична культура: Микола Лисенко — «Наталка Полтавка», «Енеїда», збирання народних пісень. Розвиток хорового мистецтва та кобзарства.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз творчості Лесі Українки як прояву культурного модерну; дискусія «Театр корифеїв і становлення національної сценічної культури»; порівняльна характеристика творчих постатей: Іван Франко і Леся Українка.

СРС: Опрацювання: Агеєва В. П. «Жінка-авторка в добу модернізму» (2023); підготовка аналітичної записки «Микола Лисенко і становлення національної музичної школи України»; складання таблиці «Провідні постаті української культури другої половини XIX ст.».

- ❑ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати розвиток літератури, театру та музики, аналізувати творчість провідних митців другої половини XIX ст.

«Розстріляне відродження» (1917–1933)



Культурний підйом (1917–1920-ті)

Українізація культури після революції.

«Молодняк», «Гарт», «ВАПЛІТЕ».

Авангардне мистецтво, «Березіль» Леся

Курбаса. Розквіт поезії, прози, кіно.



Творчий розквіт 1920-х рр.

Микола Хвильовий, Валер'ян

Підмогильний, Микола Куліш, Михайло

Бойчук. Дискусія «Куди прямує

«Молода Україна»?». Розвиток

кіномистецтва: Олександр Довженко.



Репресії 1930-х рр.

Знищення культурної еліти. Розстрілянні і заслані митці, письменники, режисери.

«Розстріляне відродження» як культурна катастрофа.

Лекційний матеріал (2 год.)

Культурна революція 1917–1920 рр. та її вплив на мистецтво.

Політика «українізації» 1920-х рр. у культурній сфері. Літературні організації: «Гарт», «ВАПЛІТЕ», «Молодняк». Театральне мистецтво: «Березіль» Леся Курбаса. Авангардне образотворче мистецтво: бойчукізм. Кіно: Олександр Довженко — «Звенигора», «Арсенал», «Земля». Дискусія Хвильового «Азіатський ренесанс чи Москва?». Сталінські репресії проти культурної еліти.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз творчості Лесь Курбаса і театру «Березіль»; кейс «Микола Хвильовий і дискусія про шляхи розвитку української культури»; перегляд уривків фільму Олександра Довженка «Земля».

СРС: Опрацювання: Агеєва В. П., Масименко Т. «Розстріляне відродження: нові імена та долі» (2023); підготовка реферату «Олександр Довженко і становлення українського кінематографу».

Культура УРСР у 1930–1950-х рр.

Лекційний матеріал (2 год.)

Соціалістичний реалізм як офіційна культурна доктрина СРСР та УРСР. Архітектура сталінської епохи. Пісенна культура: українські хори, академічне мистецтво під контролем держави. «Парадна» культура і прихована народна традиція. Збереження народного мистецтва: вишивка, кераміка, гончарство. Культурні наслідки Другої світової війни: знищення пам'яток, вивезення культурних цінностей. Повоєнна відбудова культурної інфраструктури.

Ключові питання

- Соціалістичний реалізм: ідеологія і художній метод
- Народне мистецтво як форма культурного спротиву
- Культурні втрати Другої світової війни
- Архітектура та містобудування сталінської доби
- Повоєнне відновлення культури УРСР

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз зразків соціалістичного реалізму в живописі та скульптурі: ідейний зміст і художні особливості.

Завдання 2. Кейс: «Народні майстри України 1930–1940-х рр. — збереження культурної ідентичності в умовах тоталітаризму».

Завдання 3. Дискусія: «Чи була офіційна культура УРСР українською?».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Касьянов Г. В. «Культурна політика в Україні: від УРСР до незалежності» (2022)
- Підготовка аналітичної записки «Культурні наслідки Другої світової війни для України»
- Складання таблиці «Народні художні промисли України у 1930–1950-х рр.»

 **Очікуваний результат:** студент вміє аналізувати культурну політику УРСР, характеризувати соціалістичний реалізм та оцінювати форми збереження народної культурної спадщини.

Культура України у другій половині ХХ ст.: «відлига», дисидентство, шістдесятники

Тема 3.1

«Відлига» 1950–1960-х рр. «Шістдесятники» як культурне покоління. Василь Симоненко, Ліна Костенко, Іван Дзюба.

Тема 3.2

Дисидентський рух у культурі 1970–1980-х рр. Василь Стус, Алла Горська, Опішнянська традиція.

Тема 3.3

Народна культура, декоративно-прикладне мистецтво та народні промисли УРСР.

Тема 3.4

Культура наприкінці 1980-х — початку 1990-х рр. Рух «Просвіта», відродження традицій напередодні незалежності.

«Шістдесятники» — покоління культурного відродження

Лекційний матеріал (2 год.)

«Відлига» в УРСР та її культурні наслідки. Хрущовська деєсталінізація і поживлення мистецького життя.

«Шістдесятники» як культурне покоління: Ліна Костенко, Василь Симоненко, Іван Драч, Дмитро Павличко, Микола Вінграновський. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Образотворче мистецтво: Алла Горська, Опанас Заливаха. Клуб творчої молоді «Сучасник». Кіно: Сергій Параджанов — «Тіні забутих предків». Музика: Ніна Матвієнко, Марійка Бурмило.

Ключові питання

- «Відлига» і її вплив на розвиток культури УРСР
- «Шістдесятники»: ідеї, творчість, значення
- Кіно Сергія Параджанова як явище світового мистецтва
- Роль культурного опору у збереженні національної ідентичності
- Образотворче мистецтво 1960-х рр. і неофіційна культура

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз поезії шістдесятників: Ліна Костенко «Маруся Чурай» — образи, мова, символіка.

Завдання 2. Кейс: «Фільм Параджанова "Тіні забутих предків" — революція в українському кіномистецтві». Перегляд уривків і обговорення.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Стус Д. В. «Василь Стус: Життя як творчість» (2023, перевид.)
- Підготовка реферату: «Ліна Костенко як символ духовного спротиву покоління шістдесятників»
- Аналіз діяльності Клубу творчої молоді «Сучасник» як культурного осередку 1960-х рр.

☐ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати культурний рух шістдесятників, аналізувати їх творчість та оцінювати значення культурного опору в умовах тоталітаризму.

Дисидентський рух у культурі 1970–1980-х рр.

Лекційний матеріал (2 год.)

Посилення репресивної культурної політики в 1970-х рр. Арешти митців і письменників. Василь Стус: поезія, заслання, загибель. Алла Горська: монументальний живопис і мозаїка, трагічна доля. Самвидав як форма культурного спротиву. Українська Гельсінська група. Опішнянська кераміка та народні промисли як форма збереження культурної ідентичності. Музичне мистецтво: збирання і збереження народних пісень. «Перебудова» Горбачова і культурне пробудження.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз поезії Василя Стуса; кейс «Самвидав як форма культурного і громадянського протесту»; дискусія «Дисидентська культура — передвісниця незалежності?».

СРС: Опрацювання: Стус Д. В. «Василь Стус: Життя як творчість» (2023, перевид.); підготовка аналітичної записки «Алла Горська і мистецтво культурного спротиву»; складання хронологічної таблиці репресій проти культурних діячів УРСР у 1970–1980-х рр.

❏ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати дисидентський культурний рух, аналізувати форми культурного спротиву та оцінювати долі митців-дисидентів.

Народна культура та культурне відродження кінця 1980–х рр.

Тема 3.3 — Народна культура та декоративно-прикладне мистецтво (Лекція 7, 2 год.)

Народні художні промисли України: Опішня (кераміка), Решетилівка (вишивка та ткацтво), Петриківка (розпис), Косів (кераміка та ткацтво), Яворів (іграшка). Петриківський розпис як об'єкт нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Народна вишивка: регіональні відмінності та символіка. Кобзарство і бандурне мистецтво. Народне будівництво і традиційна архітектура. Скансени і музеї народної архітектури.

Практика (2 год.): Аналіз регіональних особливостей народного мистецтва; дискусія «Петриківський розпис: від народного промислу до об'єкта ЮНЕСКО»; практична робота з народними орнаментами.

СРС (7 год.): Опрацювання: Скрипник Г. А. «Народна культура українців: традиції і сучасність» (2022); підготовка реферату «Народні художні промисли України: традиція та інновація».

Тема 3.4 — Культурне відродження кінця 1980–х рр. (Лекція 8, 2 год.)

«Перебудова» і гласність: нові можливості для культури. Відродження товариства «Просвіта». Повернення заборонених імен і творів. Леопольд Ященко і хоровий рух. Рок-культура і молодіжна субкультура: «Кобза», «ВВ», «Брати Гадюкіни». Відновлення релігійного культурного простору. Декларація про державний суверенітет 1990 р. і культурна ідентичність. Культурні аспекти руху за незалежність.

Практика (2 год.): Дискусія «Рок-культура кінця 1980–х рр. як форма культурного спротиву і відродження»; аналіз діяльності «Просвіти» у здобутті незалежності.

СРС (7 год.): Опрацювання: Кузик Б. М., Богуцький Ю. П. «Цивілізація. Культура. Особистість» (2022); підготовка аналітичної записки «Роль культурного відродження кінця 1980–х рр. у здобутті незалежності України».

Культура незалежної України (1991 — сьогодні)

Тема 4.1

Культура незалежної України 1990-х рр.: пошук нової ідентичності, постмодернізм, масова культура.

Тема 4.2

Розвиток культури у 2000–2013 рр. Помаранчева революція і культурний підйом. Сучасне мистецтво.

Тема 4.3

Культура після Революції Гідності (2014–2021): деколонізація, нова ідентичність, охорона спадщини.

Тема 4.4

Культура в умовах повномасштабної агресії (2022 — сьогодні): опір, збереження спадщини, творчість на фронті.

.Культура незалежної України 1990–х рр

Лекційний матеріал (2 год.)

Культурна ситуація після проголошення незалежності 1991 р. Відмова від радянського культурного канону. Постмодернізм в українській літературі: Юрій Андрухович, Оксана Забужко, Сергій Жадан. «Бу-Ба-Бу» і карнавальна поетика. Масова культура і попмузика: «Via Gra», «Океан Ельзи», «Скрябін». Становлення сучасного українського кіно. Архітектура і містобудування 1990-х рр. Культурна політика молодого держави: Міністерство культури, закони про культуру.

Ключові питання

- Постмодернізм в українській літературі 1990-х рр.
- «Бу-Ба-Бу» і карнавальна поетика як культурний феномен
- Оксана Забужко і жіночий голос в українській культурі
- Масова культура і проблема культурної ідентичності
- Становлення культурної інфраструктури незалежної України

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз роману Оксани Забужко «Польові дослідження з українського сексу» як маніфесту нової культурної ідентичності.

Завдання 2. Дискусія: «Юрій Андрухович і постмодерний проект переосмислення української культури».

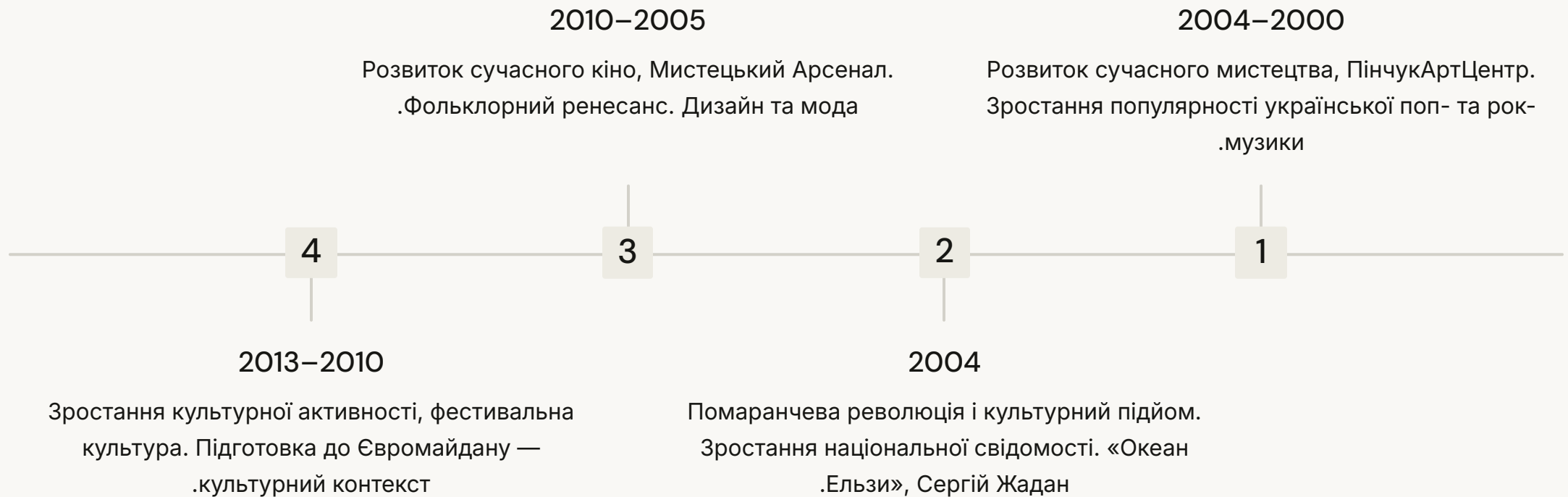
Завдання 3. Кейс: «"Океан Ельзи" і популярна музика як дзеркало суспільних настроїв 1990-х рр.».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Агеєва В. П. «Жінка-авторка в добу модернізму» (2023) — розділ «Оксана Забужко»
- Підготовка реферату «Юрій Андрухович і Станіслав-феномен: карнавал і культурна ідентичність»
- Аналіз законодавчого забезпечення культурної сфери незалежної України 1991–2000 рр.

☐ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати культуру незалежної України 1990-х рр., аналізувати постмодерністські тенденції та оцінювати становлення нової культурної ідентичності.

Культура у 2000–2013 рр.: пошук і підйом



Лекційний матеріал (2 год.)

Культурний підйом після Помаранчевої революції 2004 р.
Сучасне образотворче мистецтво: ПінчукАртЦентр, Мистецький
Арсенал. Сучасна українська проза: Сергій Жадан, Юрій
Андрухович, Оксана Забужко. Молодіжна субкультура і
фестивальна культура: «Гогольфест». Розвиток дизайну, моди,
архітектури. Проблема мови в культурному просторі. Роль
.телебачення і Інтернету в культурному житті України

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз розвитку сучасного мистецтва в Україні 2000-х
рр.; дискусія «ПінчукАртЦентр: сучасне мистецтво між
комерцією і культурою»; кейс «"Гогольфест" як модель нової
.«фестивальної культури

СРС: Опрацювання: Жадан С. «Месопотамія» (2022, перевид.);
підготовка аналітичної записки «Сучасна українська проза 2000-
х рр.: ключові тенденції та автори»; складання таблиці «Провідні
.«культурні інституції незалежної України

Культура після Революції Гідності (2014–2021)

Лекційний матеріал (2 год.)

Революція Гідності як культурний перелом. Деколонізація культурного простору: перейменування вулиць, знесення радянських символів. Відродження інтересу до народних традицій і символіки: вишиванка, писанка, народна музика. Нова українська хвиля у кіно: Мирослав Слабошпицький «Плем'я», Наталія Ворожбит «Погані дороги». Реформа культурної сфери. Охорона нематеріальної культурної спадщини. Мистецтво в умовах гібридної війни 2014–2021 рр.

Ключові питання

- Деконізація культурного простору після 2014 р.
- Нова українська хвиля в кіно: здобутки та виклики
- Вишиванка як культурний символ нової ідентичності
- Реформа культурної сфери 2014–2021 рр.
- Мистецтво і культура в умовах гібридної війни

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз культурних змін після Революції Гідності: деколонізація та новий символічний простір.

Завдання 2. Дискусія: «Вишиванка як культурний символ — традиція чи нова ідентичність?».

Завдання 3. Перегляд уривків фільму «Плем'я» і обговорення нової хвилі українського кіно.

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Забужко О. «Найдовша подорож» (2023) — есе про культурну ідентичність
- Підготовка аналітичної записки «Деконізація культурного простору України після 2014 р.: здобутки та виклики»
- Аналіз законодавства про охорону нематеріальної культурної спадщини України



Очікуваний результат: студент вміє аналізувати культурні процеси після Революції Гідності, оцінювати деколонізаційні тенденції та розвиток сучасного українського мистецтва.

Культура в умовах повномасштабної агресії (2022 — сьогодні)

Лекційний матеріал (2 год.)

Повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого 2022 р. і культура. Знищення культурних пам'яток: Маріуполь, Харків, Херсон. Евакуація музейних фондів і збереження спадщини. Культурна дипломатія і міжнародна підтримка. Творчість митців в умовах війни: Жадан, Андрухович, Рафаленко. «Армія дронів» і волонтерство митців. Музика опору: «ДахаБраха», «Стрій». Всесвітнє визнання української культури. Культурна ідентичність як зброя.

Ключові питання

- Знищення культурної спадщини як воєнний злочин
- Евакуація і захист музейних фондів під час війни
- Культурна дипломатія і міжнародна підтримка України
- Творчість митців в умовах повномасштабної агресії
- Культурна ідентичність як основа спротиву

Практичне заняття (4 год.)

Завдання 1. Аналіз знищених і пошкоджених культурних пам'яток під час повномасштабної агресії: складання карти збитків.

Завдання 2. Дискусія: «Культура як зброя: чому знищення пам'яток є частиною стратегії агресора?».

Завдання 3. Підготовка та презентація міні-проекту: «Сучасні українські митці в умовах війни: творчість і опір» (2022–2024).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Жадан С. «Небо над Харковом» (2022) — поетична хроніка воєнного часу
- Підготовка аналітичної записки «Культурна спадщина України і міжнародне гуманітарне право»
- Аналіз заяви ЮНЕСКО щодо захисту культурної спадщини України під час збройного конфлікту

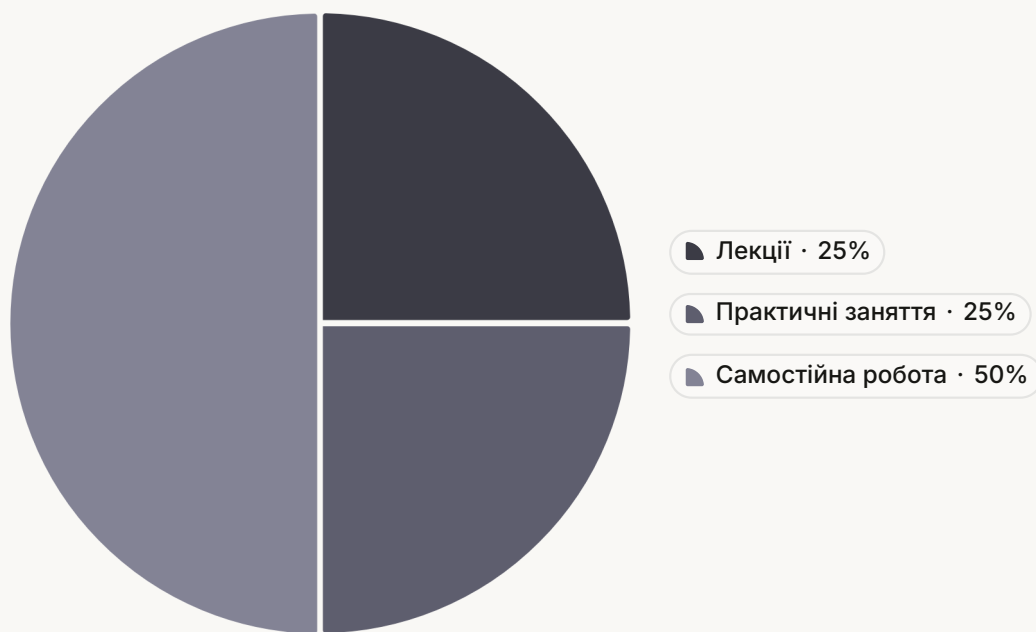
☐ **Очікуваний результат:** студент вміє аналізувати роль культури в умовах збройного конфлікту, оцінювати значення збереження культурної спадщини та творчість митців воєнного часу.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Культура найдавніших часів	2	2	7
	Тема 1.2 — Культура Київської Русі	2	2	7
	Тема 1.3 — Галицько-Волинська та литовсько-польська доба	2	2	7
	Тема 1.4 — Козацьке бароко та культура	2	2	7
Модуль 2	Тема 2.1 — Культурне відродження XIX ст.	2	2	7
	Тема 2.2 — Література, театр, музика XIX ст.	2	2	7
	Тема 2.3 — «Розстріляне відродження»	2	2	7
	Тема 2.4 — Культура УРСР 1930–1950-х рр.	2	2	7
Модуль 3	Тема 3.1 — «Шістдесятники»	2	2	7
	Тема 3.2 — Дисидентський рух у культурі	2	2	7
	Тема 3.3 — Народна культура і промисли	2	2	7
	Тема 3.4 — Культурне відродження кінця 1980-х рр.	2	2	7
Модуль 4	Тема 4.1 — Культура незалежної України 1990-х рр.	2	2	7
	Тема 4.2 — Культура у 2000–2013 рр.	2	2	7
	Тема 4.3 — Культура після Революції Гідності	2	2	7
	Тема 4.4 — Культура в умовах воєнного часу	2	4	7
Разом	16 тем	30	30	60

 **Загальний обсяг: 120 годин = 4 кредити ЄКТС.** Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу



Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць, відеоматеріалів і прикладів із вітчизняної та світової культурної практики.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання аналітичних навичок, аналіз культурних пам'яток і джерел, розгляд кейсів, дискусії та захист міні-проектів. Рівна частка з лекціями підкреслює практичну спрямованість курсу.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка завдань, робота з джерелами та науковою літературою. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис



Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками та посібниками з історії української культури (Грицак, Забужко, Жадан, Агеєва, Попович, Скрипник та ін.), науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення, виділяє головні поняття та порівнює підходи різних авторів.



Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (порівняльний аналіз культурних епох, характеристика мистецьких явищ, аналіз пам'яток); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з актуальних питань вітчизняної та світової культури.



Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Інституту національної пам'яті (uinp.gov.ua), Мінкультури (mkip.gov.ua), Національної бібліотеки (nbuv.gov.ua), Інституту культурології НАМ України. Аналіз наукових статей, пошук актуальної інформації для навчальних завдань.



Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання культурних джерел, повторення теорії); підготовка до тестувань (ключові терміни, дати, постаті); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем (систематизація знань, типові питання).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз культурних пам'яток, характеристика мистецьких явищ та постатей). Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків.

Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання.

Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Історія української культури» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок культурологічного аналізу, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері комп'ютерної інженерії та громадянського суспільства.



Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, відеозаписів, репродукцій і прикладів; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.



Робота з джерелами та пам'ятками

Опрацювання первинних культурних джерел (текстів, зображень, відеоматеріалів); формування навичок критичного аналізу та оцінки культурних явищ і артефактів.



Кейс-стаді

Аналіз реальних культурних ситуацій та явищ; студенти виявляють проблему, пропонують інтерпретації та обґрунтовують висновки на основі джерел і наукової літератури.



Дискусії

Обговорення дискусійних питань вітчизняної культури; розвиток критичного мислення, аргументації та поваги до різних культурних точок зору і традицій.



Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною культурологічною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації.



Візуальний аналіз

Робота з репродукціями творів мистецтва, фото архітектурних пам'яток, відеозаписами перформансів; формування навичок мистецтвознавчого аналізу та естетичного сприйняття.

❏ Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».

Рекомендована література — Підручники та посібники (2022–2024 рр.)

.Грицак Я. Й .1

Подолати минуле: глобальна Україна та відповідальність перед історією. — Київ : Портал, 2023. — 344 с. *Рекомендується для модулів 1–4*

.Забужко О. С .2

Найдовша подорож: есеї про культуру та ідентичність. — Київ : .Комора, 2023. — 320 с. *Рекомендується для модулів 3–4*

.Агеєва В. П .3

Жінка-авторка в добу модернізму: культура і творчість. — Київ : Критика, 2023. — 288 с. *Рекомендується для тем 2.2, 4.1*

.Жадан С. В .4

Небо над Харковом. — Чернівці : Meridian Czernowitz, 2022. — 192 с. *Рекомендується для теми 4.4.*

5. Скрипник Г. А. (ред.)

Народна культура українців: традиції і сучасність. — Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 2022. — 412 с. *Рекомендується для теми 3.3.*

6. Касьянов Г. В.

Культурна політика в Україні: від УРСР до незалежності. — Київ : Наш формат, 2022. — 368 с. *Рекомендується для модулів 2–4.*

7. Стус Д. В.

Василь Стус: Життя як творчість. — 2-ге вид., доповн. — Київ : Медуза, 2023. — 336 с. *Рекомендується для тем 3.1–3.2.*

8. Шейко В. М.

Культура України в добу глобалізації: монографія. — Харків : ХДАК, 2022. — 380 с. *Рекомендується для модулів 1–2.*

Додаткова література та наукові статті

.Попович М. В .9

Нарис історії культури України. — 3-тє вид., перевид. — Київ : АртЕк, 2023. — 728 с. *Рекомендується для всіх модулів як базовий підручник*

.Андрухович Ю. І .10

Лексикон інтимних міст: довільний посібник з геопоетики та космополітики. — 3-тє вид. — Чернівці : Meridian Czernowitz, 2022. — 488 с. *Рекомендується для теми 4.1.*

11. Єфіменко О. А., Яремчук І. В.

Культурна спадщина України в умовах збройного конфлікту: правовий і культурологічний аспекти. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2023. — 184 с. *Рекомендується для теми 4.4.*

12. Богуцький Ю. П., Кузик Б. М.

Цивілізація. Культура. Особистість: навч. посіб. для студентів ЗВО. — Київ : Академвидав, 2022. — 352 с. *Рекомендується для модулів 3–4.*

Нормативно-правова база

→ Конституція України

Прийнята 28 червня 1996 р. Статті про державну мову, культуру та охорону культурної спадщини. zakon.rada.gov.ua

→ Закон «Про культуру» від 14.12.2010 № 2778-VI

Визначає засади культурної діяльності в Україні, права та обов'язки у культурній сфері. zakon.rada.gov.ua

→ Закон «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III

Регулює відносини у сфері охорони об'єктів культурної спадщини. zakon.rada.gov.ua

→ Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 № 2704-VIII

Визначає сферу вживання державної мови та культурні наслідки. zakon.rada.gov.ua

→ Закон «Про засудження комуністичного та нацистського тоталітарних режимів» від 09.04.2015 № 317-VIII

Законодавча основа для декомунізації культурного простору України. zakon.rada.gov.ua

Офіційні ресурси та фахові видання

Інститут культурології НАМ України

kulturology.com.ua — наукові публікації, монографії, матеріали конференцій з питань культурологічних досліджень.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій

mkip.gov.ua — офіційна культурна політика, законодавство, реєстри культурної спадщини України.

Національна бібліотека України ім. В. І.
Вернадського

nbu.gov.ua — електронні ресурси, наукові статті, монографії з історії культури України.

Інститут національної пам'яті

uinp.gov.ua — матеріали з культурної пам'яті, методичні рекомендації, документи про культурну спадщину.

Журнал «Народна творчість та етнологія»

Видання Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України — провідне фахове видання з народної культури.

Журнал «Культура і сучасність»

Фахове видання з культурологічних та мистецтвознавчих досліджень. Публікації сучасних українських вчених.

ПінчукАртЦентр

pinchukartcentre.org — сучасне українське та міжнародне мистецтво, освітні програми, публікації.

Міністерство освіти і науки України

mon.gov.ua — освітні стандарти, навчальні програми, методичні матеріали для ЗВО.

Зв'язок дисципліни зі спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія»

Чому «Історія української культури» для інженерів?

Дисципліна «Історія української культури» є невід'ємною складовою підготовки бакалаврів зі спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія». Розуміння вітчизняної культури формує у майбутніх інженерів громадянську відповідальність, критичне мислення та здатність приймати зважені рішення в умовах суспільних викликів.

Сучасний фахівець у сфері ІТ та комп'ютерних технологій працює в глобальному середовищі, де розуміння національного культурного контексту, ідентичності та геополітичних процесів є конкурентною перевагою на міжнародному ринку праці.

Практичне значення для майбутньої кар'єри

- Розуміння культурного контексту для розробки локалізованих продуктів і застосунків
- Знання культурної ідентичності для роботи в міжнародних ІТ-командах
- Критичне мислення та аналіз інформації — ключові навички для інженера
- Розуміння суспільних процесів для розробки соціально відповідальних технологій
- Формування національної ідентичності та патріотизму як основи для роботи в інтересах України
- Навички роботи з великими масивами культурологічної інформації, її систематизації та аналізу

Ключові компетентності курсу — Підсумок



Курс охоплює всі ключові епохи вітчизняної культури — від найдавніших часів до сьогодення — і формує у студентів цілісне розуміння шляху українського народу до сучасної культурної ідентичності, незалежності та інтеграції в європейський культурний простір.

Бажаємо успіхів у вивченні Історії української культури!

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

16

Тем

У 4 змістовних модулях

12

Джерел

Рекомендованої літератури 2022–2024 рр.

«Культура — це спосіб буття людини у світі, що визначає її ставлення до природи, до інших людей і до самої себе.» — Мирослав Попович